

Sygn. akt I ACa 319/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Ewa Lauber-Drzazga
Sędzia:	SA Zbigniew Grzywaczewski
Sędzia:	SA Ewa Popek (spr.)
Protokolant	sekr. sądowy Agnieszka Pawlikowska

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2013 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa reprezentowanego przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad zastępowanego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa

przeciwko Gminie P.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 21 stycznia 2013 r., sygn. akt I C 571/11

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanej Gminy P. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 319/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 stycznia 2013 roku Sąd Okręgowy w Lublinie zasądził od Gminy P. na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad kwotę 272.248,19 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2011 roku do dnia zapłaty (pkt I), kwotę 7.200 zł tytułem kosztów procesu (pkt II) oraz nakazał ściągnąć od Gminy P. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Lublinie kwotę 13.613 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych (pkt III).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał na następujące ustalenia i motywy rozstrzygnięcia.

Miejscowość P. oraz jej obwodnica stanowiąca drogę krajową nr (...) położone są na terenie Gminy P.. Ulica (...) w P. stanowi drogę krajową nr (...), biegnącą w kierunku Z..

W okresie od 11 października 2004 roku do 23 grudnia 2008 roku Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad zawarł z (...) Spółką Akcyjną w L. trzy umowy o dostawę energii elektrycznej i świadczenie usług dystrybucji: 1) z dnia 11 października 2004 roku nr (...) dotyczącą oświetlenia obwodnicy P. - węzeł C., 2) z dnia 11 października 2004 roku nr (...) dotyczącą oświetlenia obwodnicy P. - węzeł M.; 3) z dnia 23 grudnia 2008 roku nr (...) dotyczącą oświetlenia ulicy (...) w P.. Umowy obowiązywały do końca 2010 roku i do tego czasu Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad pokrywała z własnych środków koszty oświetlenia obwodnicy P. i ulicy (...) w P.. Koszty te wyniosły łącznie 272.248,19 zł. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przesłała do Gminy P. noty księgowe z dnia 17 lutego 2012 roku (w tym miejscu nastąpiła oczywista omyłka pisarska dotycząca roku wystawienia noty, gdyż nota pochodziła z 2011 roku - k. 24-26) z wezwaniem do zapłaty powyższej kwoty w terminie 7 dni. Noty księgowe zostały doręczone stronie pozwanej w dniu 21 lutego 2011 roku. W piśmie z dnia 3 marca 2011 Burmistrz Gminy P. odmówił zapłaty.

W budżecie Gminy P. występuje deficyt. Gmina nie posiada oszczędności pozwalających za sfinansowanie oświetlenia obwodnicy i ulicy (...) w latach 2004-2010. Od 2011 roku koszty oświetlenia tych ulic ponosi Gmina P..

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o wymienione w uzasadnieniu dowody z dokumentów oraz zeznania świadków. Sąd Okręgowy podkreślił, że nie były sporne istotne elementy tego stanu faktycznego dotyczące zawarcia umów o dostawę energii oraz zapłatę należności z tego tytułu przez stronę powodową.

Dokonując oceny ustalonych okoliczności faktycznych Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku prawo energetyczne (tj. Dz. U. z 2006 roku, Nr 89, poz. 625 ze zm.) do zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe należy finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy. Obowiązek finansowania oświetlenia dróg publicznych dotyczy wszystkich dróg znajdujących się na terenie gminy, czyli także dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, które nie pozostają

w zarządzie gminy. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad zawarła trzy umowy sprzedaży energii elektrycznej oraz świadczenia usług dystrybucji dotyczące oświetlenia drogowego obwodnicy P. i ulicy (...)

w P.. Obowiązek finansowania oświetlenia tych odcinków dróg krajowych spoczywał na pozwanej Gminie, gdyż znajdowały się one na jej terenie. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad ponosiła wydatki związane z oświetleniem tych odcinków drogi krajowej, które w okresie objętym żądaniem wyniosły kwotę dochodzoną pozwem. Zgodnie z art. 20 pkt 4 w związku z art. 4 pkt 20 i art. 19 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 roku o drogach publicznych (tj. Dz. U. z 2007 roku, Nr 19, poz. 115 ze zm.) Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad jako zarządca drogi krajowej ma obowiązek dbania o bezpieczeństwo i wygodę ruchu na tej drodze. Wprawdzie Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad była zobowiązana do podjęcia działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa i wygody na drogach krajowych, w tym na drogach krajowych nr (...), ale podkreślenia wymaga, że do jej obowiązków nie należało finansowanie oświetlenia tych dróg, który to obowiązek spoczywał na pozwanej Gminie. Nie można bowiem uznać, aby zapewnienie bezpieczeństwa i wygody na drogach krajowych obejmowało również zawarcie umowy oświetlenia drogi i następnie w jej wykonaniu finansowanie oświetlenia. Powód zawierając zatem umowy i finansując oświetlenie obwodnicy P. i ulicy (...) nie działał w wykonaniu swoich obowiązków ustawowych, gdyż obowiązek ten we wskazanym zakresie (jako zadanie własne) spoczywał na pozwanej. Powód nie był także uprawniony

z innego tytułu do zawarcia umów i finansowania oświetlenia dróg krajowych nr (...) pozostających na terenie pozwanej. Powód zawierając umowę

i ponosząc koszty finansowania oświetlenia tych odcinków dróg krajowych działał zatem za pozwaną Gminę, nie będąc do tego uprawniony, ani zobowiązany i mając świadomość braku podstaw do podjęcia takich czynności, prowadził zatem sprawę pozwanej Gminy („cudzą sprawę”), co wypełnia dyspozycję art. 752 k.c. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego

w Lublinie z dnia 10 maja 2012 roku, sygn. I ACa 187/12, niepubl.). (...), do którego odwołuje się art. 752 k.c., należy rozumieć szeroko, jako każde uprawnienie do prowadzenia cudzych spraw. Nie dotyczy tylko przypadków dokonywania czynności, które mogłyby być przedmiotem zlecenia w ścisłym tego słowa znaczeniu (art. 734 k.c.), ale bez zawarcia takiej umowy, lecz również innych czynności, które mogą stanowić element treści innych stosunków prawnych. Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia dotyczy podjęcia czynności stanowiącej ingerencję w cudze sprawy bez jakiegokolwiek tytułu prawnego. Prowadzenie spraw również zostało użyte w szerokim znaczeniu i obejmuje dokonywanie czynności zarówno faktycznych jak i prawnych. Przy prowadzeniu cudzej sprawy bez zlecenia prowadzący ją powinien zachować należytą staranność, to jest taką, którą okazuje się we własnych sprawach.

Stosownie do art. 753 § 2 zd. 2 k.c. jeżeli prowadzący cudzą sprawę działał zgodnie ze swoimi obowiązkami, może żądać zwrotu uzasadnionych wydatków i nakładów wraz z ustawowymi odsetkami. Podstawową przesłanką powstania tego uprawnienia jest działanie zgodnie z obowiązkami. Prawo żądania zwrotu dotyczy wszelkich wydatków, które były uzasadnione, a więc zostały poniesione w celu należytego wykonania czynności, których podjął się negotiorum gestor. Decydujące znaczenie ma celowy charakter wydatku. Uznać za takie należy nie tylko wydatki konieczne, ale również inne potrzebne do prawidłowej realizacji dokonywanych przez niego czynności. Skarb Państwa reprezentowany przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad może więc na podstawie art. 753 § 2 k.c. dochodzić zwrotu tych wydatków. Wobec tego uzasadnione było żądanie powoda zapłaty kwoty dochodzonej pozwem z tytułu zwrotu poniesionych wydatków na oświetlenie ulicy (...) i obwodnicy P. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2011 roku.

Sąd Okręgowy uznał za nieuzasadniony zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwaną. Stosownie do treści art. 118 k.c. jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Żądanie pozwu nie jest przedawnione, nie jest to bowiem świadczenie okresowe ani związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, przepis szczególny nie przewiduje w tym przypadku innego niż dziesięcioletni terminu przedawnienia.

Sąd Okręgowy podniósł następnie, że nie mają znaczenia w niniejszej sprawie podnoszone przez stronę pozwaną okoliczności dotyczące braku w budżecie Gminy środków na sfinansowanie oświetlenia w spornym okresie oraz zwlekanie przez stronę powodową z wezwaniem do zapłaty przez szereg lat. Podobnie Sąd Okręgowy ocenił argumenty dotyczące braku negocjacji stawek za oświetlenie, przy czym co do tego zagadnienia strona pozwana nie przedstawiła żadnych konkretnych twierdzeń (wysokość stawek w danych okresach, możliwość i zakres ich negocjacji), ani dowodów na ich potwierdzenie.

Sąd Okręgowy oparł rozstrzygnięcie o odsetkach na art. 481 § 1 i 2 zd. 1 k.c. i art. 455 k.c. W wezwaniach do zapłaty (zawartych w notach księgowych)

z dnia 17 lutego 2011 roku został stronie pozwanej zakreślony 7-dniowy termin do zapłaty. Wezwania zostały doręczone pozwanej w dniu 21 lutego 2011 roku, termin w nich określony upływał w dniu 28 lutego 2011 roku.

Sąd Okręgowy powołał się również ubocznie na treść art. 405 k.c.

i wskazał, że w przypadku uznania, że przepisy dotyczące prowadzenia cudzych spraw bez zlecenia nie mają zastosowania, to żądanie powoda znajduje uzasadnienie w powołanym przepisie. Na skutek działania Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad polegającego na zawarciu umów dotyczących oświetlenia Gmina P. zaoszczędziła wydatki w wysokości odpowiadającej kwocie poniesionej na ten cel przez powoda. Nie zostały spełnione przesłanki określone w art. 410 § 2 k.c. pozwalające na przyjęcie, że pomiędzy stronami zachodzi przypadek świadczenia nienależnego. Korzyść majątkowa pozwanej nie nastąpiła bowiem w wyniku spełnienia świadczenia na jej rzecz przez powoda. Powód świadczył na rzecz podmiotu trzeciego, z którym zawarł umowy dotyczące oświetlenia dróg krajowych, zaś korzyść Gminy polega na zaoszczędzeniu wydatków związanych z finansowaniem oświetlenia tych dróg. Zobowiązany do zwrotu nienależnego świadczenia może być tylko bezpośredni odbiorca. Tym samym nie był zasadny zarzut pozwanej wywodzony z art. 411 pkt 1 k.c.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i rozważania Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo, orzekając o kosztach procesu na podstawie art. 98 k.p.c., 99 k.p.c. oraz § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Na podstawie 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd Okręgowy nakazał ściągnąć od pozwanej nieuiszczone koszty sądowe, których powód nie miał obowiązku uiścić.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana Gmina P., zaskarżając go w całości i zarzucając:

1) naruszenie prawa procesowego tj. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez wskazanie niejednoznacznej podstawy prawnej podjętego rozstrzygnięcia, tj. dwóch konkurencyjnych względem siebie przepisów prawa, a mianowicie przepisów o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia oraz przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu;

2) naruszenie prawa materialnego tj. art. 753 § 2 zd. 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż powód jest uprawniony do żądania

od pozwanej zwrotu poniesionych wydatków poniesionych przez niego na oświetlenie ulicy (...) i obwodnicy P., w sytuacji gdy

w okolicznościach niniejszej sprawy zachodziły przesłanki określone w art. 754 k.c. wyłączające możliwość dochodzenia przez powoda zwrotu określonych wyżej wydatków;

3) naruszenie prawa materialnego tj. art. 405 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, w sytuacji gdy w ocenie Sądu I instancji zaistniały podstawy

do zastosowania w okolicznościach niniejszej sprawy przepisów o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia (tj. art. 752 k.c. i nast.).

Wskazując na powyższe zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów za II instancję.

W piśmie procesowym z dnia 2 września 2013 roku (k.619- 633) pozwana Gmina w uzupełnieniu apelacji dodatkowo podnosiła następujące zarzuty naruszenia prawa materialnego:

1) art. 752 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie, tj.

- przyjęcie, iż powód prowadził sprawę pozwanej bez zlecenia, pomimo, iż Sąd I instancji nie ustalił oraz z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie nie wynika, aby zamiarem powoda podpisującego umowy z zakładem energetycznym było uzyskanie przez pozwaną jakiegokolwiek korzyści cywilnej, co potwierdza chociażby pismo powoda do pozwanej z dnia 16 marca 2011 roku, w którym twierdzi, iż dochodzi zwrotu poniesionych kosztów na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, a ponadto z umów sprzedaży energii elektrycznej i świadczenia usług przesyłowych jednoznacznie wynika, iż sprzedaż energii elektrycznej oraz świadczenie usług przesyłowych miało się odbywać na potrzeby własne powoda a nie na potrzeby pozwanej;

- przyjęcie, iż powód świadomie prowadził sprawę pozwanej bez zlecenia pomimo, iż z istoty charakteru prawnego powoda jako organu władzy publicznej wynika, iż nie może on działać niezgodnie z prawem;

- przyjęcie, iż powód prowadził sprawę pozwanej bez zlecenia pomimo, iż Sąd Okręgowy nie ustalił, by powód działał zgodnie z prawdopodobną wolą pozwanej, czy nawet próbował ustalić wolę pozwanej, jak również z materiału zebranego w sprawie, zwłaszcza z zeznań świadków A. J. oraz Z. P., których zeznaniom Sąd nie odmówił wiarygodności wynika, iż pozwana nie otrzymała od powoda jakiegokolwiek pisma w przedmiocie prowadzenia jej sprawy, a powód nawet nie twierdził, aby pozwana godziła się na oświetlenie drogi w takim natężeniu oświetlenia, w jakim on to zlecił dostawcy;

2) art. 753 § 1 w zw. z § 2 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż powód może żądać uzasadnionych wydatków, pomimo iż Sąd I instancji nie ustalił, jak również z materiału zebranego w sprawie nie wynika, aby powód działał zgodnie ze swymi obowiązkami, tj. aby zawiadomił pozwaną o prowadzeniu jej sprawy i stosownie do okoliczności oczekiwał jej zleceń, albo prowadził sprawę dopóty, dopóki pozwana nie mogła sama się nią zająć, a także aby złożył rachunek ze swej działalności;

3) art. 753 § 2 k. c. poprzez niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, iż wydatki poniesione przez powoda na oświetlenie ulicy (...) oraz obwodnicy P. są wydatkami uzasadnionymi, pomimo iż Sąd I instancji nie ustalił, a z materiału zgromadzonego w sprawie nie wynika, aby liczniki były prawidłowo odczytywane, a zakład energetyczny zasadnie naliczył wynagrodzenie za zużytą energię, które to fakty zostały przez pozwaną zakwestionowane w toku prowadzonego postępowania, a załączone do pozwu faktury VAT oraz opisy operacji jako nie zawierające podpisu osoby je sporządzającej nie stanowią dokumentów i z uwagi na zakwestionowaną przez pozwaną wysokość wydatków nie można ich uznać za dowód uzasadniających wydatków;

4) art. 405 k. c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na nieuprawnionym przyjęciu, iż wysokość wydatków poniesionych przez powoda stanowi zaoszczędzoną kwotę, którą musiałaby wydatkować pozwana, gdyby samodzielnie podpisała umowy z zakładem energetycznym, podczas gdy prawidłowa wykładnia przedmiotowego przepisu winna prowadzić do wniosku, iż korzyścią majątkową jest to, co ewentualnie pozwana gmina zaoszczędziła, a nie to co powód wydatkował prowadząc sprawę pozwanej, albowiem wartość poniesionych wydatków nie musi być tożsama z uzyskaną korzyścią;

5) art. 405 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż pozwana bezpodstawnie wzbogaciła się kosztem powoda, pomimo iż Sąd I instancji ustalił, iż powód miał świadomość działania za pozwaną

6) art. 6 k. c. w zw. z art. 752 k.c. w zw. z art. 753§ 1 i 2 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie tj. przyjęcie, iż powód udowodnił wysokość poniesionych uzasadnionych wydatków z związku z prowadzeniem sprawy pozwanej bez zlecenia, podczas gdy pozwana w piśmie procesowym z dnia 25 stycznia 2012 roku zakwestionowała wysokość naliczonego przez zakład energetyczny wynagrodzenia za zużytą energię, w tym prawidłowość odczytów wskazań liczników oraz wysokość ewentualnego wzbogacenia pozwanej;

7) art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji przyjęcie, iż pozwana winna zwrócić wydatki powoda na oświetlenie drogi, pomimo iż działanie powoda jako organu władzy publicznej polegające na wydatkowaniu środków nie mających dla niego umocowania ustawowego było niezgodne z prawem, a tym samym zakładając, że powód miał świadomość działania niezgodnego z prawem i przez 6 lat nie poczynił jakichkolwiek kroków, aby ustalić, czy pozwana może samodzielnie zająć się swoją sprawą, czy też godzi się na prowadzenie jej sprawy przez powoda, czy wreszcie odpowiada jej wysokość stawki za dostarczoną energię, czy też jest w stanie wynegocjować stawkę niższą, co prowadzi do wniosku, iż powód finansując oświetlenie naruszył zasady fachowości, staranności i daleko idącej ostrożności w wydatkowaniu środków publicznych, a zatem roszczenie o zwrot tych wydatków od pozwanej, która nie ma środków na zapłatę dochodzonej kwoty narusza zasady współżycia społecznego, a konkretnie zasadę słuszności.

Skarb Państwa reprezentowany przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad, zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje: apelacja pozwanej nie jest zasadna.

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. nie jest trafny, gdyż uzasadnienie zaskarżonego wyroku spełnia wszystkie warunki, jakie wymienia wskazany przepis.

Zgodnie z art. 328 § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla

których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy wskazał okoliczności faktyczne, jakie ustalił, wymienił dowody, które stanowiły podstawę ustaleń faktycznych, dokonał oceny dowodów zgromadzonych w sprawie, po czym wyjaśnił podstawę prawną rozstrzygnięcia, powołując przepisy prawa materialnego. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku spełnia zatem wszystkie warunki, jakie wymienia art. 328 § 2 k.p.c.

Podnieść także należy, że zarzut wadliwego sporządzenia uzasadnienia orzeczenia może okazać się zasadny tylko wówczas, gdy z powodu braku

w uzasadnieniu elementów wymienionych w art. 328 § 2 k.p.c. orzeczenie to nie poddaje się kontroli, czyli gdy treść uzasadnienia orzeczenia uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do jego wydania. Taka sytuacja nie ma miejsca w niniejszej sprawie, co wynika z lektury uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Treść uzasadnienia, w tym również część odnosząca się do oceny prawnej, pozwala na prześledzenie toku rozumowania Sądu Okręgowego, który doprowadził do wydania wyroku.

Wbrew zarzutom apelującej Sąd Okręgowy jednoznacznie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazał podstawę prawną rozstrzygnięcia, która zadecydowała o uwzględnieniu powództwa w całości. Sąd Okręgowy powołał się na przepisy art. 752 k.c., podnosząc, że ustalony stan faktyczny sprawy wypełnia hipotezę wymienionego przepisu, a powód prowadząc cudzą sprawę (pозwanej) bez zlecenia, może dochodzić zwrotu wydatków poniesionych na oświetlenie dróg na podstawie w art. 753 § 2 zd. 2 k.c. Jedynie ubocznie Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 405 k.c. i wskazał, że w przypadku uznania, że przepisy dotyczące prowadzenia cudzych spraw bez zlecenia nie mają zastosowania, to żądanie powoda znajduje uzasadnienie w art. 405 k.c. Powołanie jedynie ubocznie art. 405 k.c. nie oznacza, że podstawa prawna rozstrzygnięcia jest niejednoznaczna.

Zarzut naruszenia art. 752 k.c. jest nieuzasadniony.

Sąd Apelacyjny podziela w całości stanowisko i argumentację Sądu Okręgowego, że do obowiązków powoda nie należało finansowanie oświetlenia dróg objętych żądaniem pozwu, który to obowiązek spoczywał na pozwanej Gminie. Powód zawierając umowy i finansując oświetlenie obwodnicy P.

i ulicy (...) nie działał w wykonaniu swoich obowiązków ustawowych, nie był także uprawniony z innego tytułu do zawarcia umów i finansowania oświetlenia dróg krajowych nr (...) pozostających na terenie pozwanej.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy trafnie uznał, że powód zawierając umowę

i ponosząc koszty finansowania oświetlenia tych odcinków dróg krajowych działał za pozwaną Gminę, nie będąc do tego uprawniony, ani zobowiązany

i mając świadomość braku podstaw do podjęcia takich czynności, prowadził zatem sprawę pozwanej Gminy („cudzą sprawę”), co wypełnia dyspozycję art. 752 k.c. Takie stanowisko, na tle spraw o podobnym stanie faktycznych, zostało wyrażone również przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 lipca 2012 roku,

II CSK 724/12 (LEX nr 1228442) oraz w wyroku Sądu Apelacyjnego

w Lublinie z dnia 10 maja 2012 roku, I ACa 187/12 (niepubl.).

Nie ma racji pozwana podnosząc w piśmie z dnia 2 września 2013 roku, że powód wskazał w pozwie, że dochodzi roszczenia na podstawie przepisów

o bezpodstawnym wzbogaceniu. Powód w uzasadnieniu pozwu przytoczył okoliczności faktyczne uzasadniające jego żądanie, natomiast nie wskazał podstawy prawnej roszczenia. W piśmie procesowym z dnia 7 października 2012 roku powód odniósł się jedynie do zarzutów pozwanej podniesionych

w sprzeczności od nakazu zapłaty dotyczących art. 411 pkt 1 k.c. Z pisma tego nie wynika, że powód jako podstawę prawną roszczenia powoływał przepisy

o bezpodstawnym wzbogaceniu, ustosunkowywał się jedynie do zarzutów pozwanej dotyczących kwestii zastosowania art. 411 k.c. (który, jak trafnie uznał Sąd Okręgowy, nie miał w sprawie zastosowania). W dalszym toku postępowania przed Sądem Okręgowym powód również nie dokonał wyboru podstawy prawnej żądania. W szczególności w piśmie procesowym z dnia

28 maja 2012 roku powód wyraźnie uchylił się od wyboru podstawy prawnej oświadczając, że spoczywa na nim jedynie obowiązek określenia żądania,

a w niniejszej sprawie należy wziąć pod uwagę przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, a z drugiej strony zaś przepisy o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia (k.499-500).

Zarzuty naruszenia art. 753 § 1 k.c. oraz art. 753 § 2 k.c. są nieuzasadnione,

Zgodnie z art. 753 § 2 zd. 2 k.c. jeżeli prowadzący cudzą sprawę działał zgodnie ze swoimi obowiązkami, może żądać zwrotu uzasadnionych wydatków i nakładów wraz z ustawowymi odsetkami oraz zwolnienia od zobowiązań, które zaciągnął przy prowadzeniu sprawy.

Przepis art. art. 753 § 1 k.c. przewiduje obowiązek zawiadomienia osoby zainteresowanej przez prowadzącego jej sprawę bez zlecenia. Obowiązek ten powstaje z chwilą podjęcia się prowadzenia cudzej sprawy, zawiadomienie bowiem według treści tego przepisu jest zawiadomieniem o prowadzeniu cudzej sprawy bez zlecenia.

W doktrynie wypowiedziano następujący pogląd (który Sąd Apelacyjny podziela w całości): „naruszenie obowiązku zawiadomienia, gdy było to możliwe, nie wpłynie w zasadzie na uprawnienia prowadzącego sprawę do zwrotu wydatków, nakładów, zwolnienia z zobowiązań, jeżeli prowadził sprawę zgodnie ze swymi obowiązkami (na możliwość wpływu naruszenia obowiązku zawiadomienia na te uprawnienia wskazuje L. Stecki (w:) System prawa prywatnego, t. 7, 2001, s. 385), a prawdopodobna wola osoby zainteresowanej, którą się kierował, okaże się zbieżna z jej wolą rzeczywistą. Można jednocześnie brak zawiadomienia mimo takiej możliwości traktować jako niezachowanie należytej staranności, wymaganej od prowadzącego cudzą sprawę bez zlecenia, co naraża go na ewentualną odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie art. 471 i n. k.c. Jeżeli jednak prowadzący cudzą sprawę nie zawiadomi osoby zainteresowanej mimo istnienia takiej możliwości

i na skutek tego nie dowie się o odmiennej woli takiej osoby, należy przyjąć, że nie może wówczas żądać zwrotu poniesionych wydatków oraz ponosi odpowiedzialność za szkodę zgodnie z art. 754 k.c. (por. M. Nesterowicz (w:) J. Winiarz, Komentarz, t. II, 1989, s. 694). Skutek taki należy odnieść do naruszenia obowiązku zawiadomienia spowodowanego okolicznościami, za które negotiorum gestor ponosi odpowiedzialność” (Katarzyna Kopaczyńska-Pieczniak w: Komentarz do art. 753 kodeksu cywilnego, stan prawny 2010.08.01, opubl. LEX).

Nie ma racji apelująca, podnosząc, że w okolicznościach sprawy zachodziły przesłanki określone w art. 754 k.c. wyłączające możliwość dochodzenia przez powoda zwrotu wydatków poniesionych na oświetlenie dróg krajowych.

Zgodnie z art. 754 k.c. kto prowadzi cudzą sprawę wbrew wiadomej mu woli osoby, której sprawę prowadzi, nie może żądać zwrotu poniesionych wydatków i odpowiedzialny jest za szkodę, chyba że wola tej osoby sprzeciwia się ustawie lub zasadom współżycia społecznego.

Z ustaleń faktycznych wynika, że powód dopiero w nocy księgowej

z dnia 17 lutego 2011 roku wzywającej do zapłaty, zawiadomił pozwaną

o prowadzeniu jej sprawy polegającej na oświetleniu dróg krajowych na wskazanych odcinkach. Nie można jednak podzielić twierdzeń pozwanej,

że powód działał wbrew jej woli. Pozwana miała bowiem świadomość, że inny podmiot wykonuje za nią obowiązek finansowania oświetlenia wskazanych

w pozwie odcinków krajowych nr 12 i nr 19. Od dnia 1 kwietnia 2004 roku obowiązek finansowania oświetlenia dróg publicznych dotyczy wszystkich dróg znajdujących się na terenie gminy, czyli także dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, które nie pozostają w zarządzie gminy (art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne (tj. Dz. U.

z 2006r., Nr 89, poz. 625). Pozwana wiedziała, że zawarte zostały umowy dotyczące oświetlenia dróg krajowych na wskazanych odcinkach, skoro odcinki te były oświetlone, co można łatwo było zauważyć. Gmina P., jako gospodarz terenu, wiedząc, że objęte żądaniem odcinki drogi krajowej są oświetlone, musiała zatem mieć świadomość, że pomimo ciężącego na niej obowiązku ustawowego, inny podmiot wykonuje należący do niej obowiązek finansując oświetlenie dróg krajowych nr (...) przez okres czterech lat

(od 11 października 2004 roku do 23 grudnia 2008 roku). Pozwana Gmina przez ten okres czasu w żaden sposób nie wyraziła jednak, że sprzeciwia się prowadzeniu w jej imieniu przez powoda sprawy polegającej na oświetleniu dróg krajowych. Ponosząc koszty oświetlenia dróg krajowych na wskazanych odcinkach, które zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku prawo energetyczne powinna ponosić pozwana, powód zachował się prawidłowo (w trosce o bezpieczeństwo na drogach), z korzyścią dla pozwanej. Nie mają znaczenia podnoszone przez pozwaną okoliczności, że nie miała ona możliwości negocjowania warunków umowy dotyczącej oświetlenia dróg. Twierdzenia, że umowy zawierane były przy zastosowaniu najwyższych możliwych stawek, bądź też że pozwana wynegocjowałaby niższe stawki (jakie) nie zostały udowodnione. Brak możliwości negocjacji stawek za energię nie świadczy o tym, że pozwana sprzeciwiała się prowadzeniu jej sprawy przez powoda (skoro wiedziała i akceptowała, że inny podmiot wykonuje obowiązek spoczywający na niej na mocy przepisów ustawy).

Pozwana w trakcie procesu wnosząc o oddalenie powództwa, odmówiła pokrycia wydatków na oświetlenie dróg. W ocenie Sądu Apelacyjnego odmowa pokrycia wydatków w sytuacji istnienia obowiązku ustawowego w tym zakresie, świadczy o tym, iż wolę taką należy uznać za sprzeczną z ustawą w rozumieniu art. 754 k.c. in fine. Pozwana przez okres czterech lat (tj. od 11 października 2004 roku do 23 grudnia 2008 roku) nie sprzeciwiała się prowadzeniu jej sprawy (zawarcia umów i finansowaniu oświetlenia dróg przez powoda). Aktualnie wyrażana wola pozwanej Gminy co do niepokrycia wydatków na oświetlenie sprzeciwia się treści art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy prawo energetyczne, a zatem pozostaje w sprzeczności z ustawą nakładającą na Gminę obowiązki z tego przepisu wynikające, wedle którego do zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną należy finansowanie ulic, placów i dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy.

Niezależnie od powyższego, wolę pozwanej Gminy uznać należy również za sprzeczną z zasadami współzycia społecznego. Oświetlenie dróg ma niewątpliwie wpływ na podniesienie poziomu bezpieczeństwa, co jest ma istotne znaczenie w obecnym czasie wobec tragicznie wysokiej liczby wypadków na polskich drogach.

Podsumowując, stwierdzić należy, że naruszenie przez powoda obowiązku zawiadomienia, nie mogło wpłynąć na jego uprawnienia do zwrotu wydatków, gdyż powód prowadził sprawę zgodnie ze swymi obowiązkami. Nie można także podzielić zarzutów pozwanej, że powód działał wbrew jej woli.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy prawidłowo stosując przepis art. 753 § 2 zd. 2 k.c. uznał, że powód jest uprawniony do żądania od pozwanej zwrotu wydatków poniesionych w związku z oświetleniem wskazanych odcinków dróg krajowych.

Zarzuty pozwanej odnoszące się do wysokości wydatków poniesionych przez powoda na oświetlenie dróg (podniesione w piśmie z dnia 2 września 2013 roku) nie zasługują na uwzględnienie.

W trakcie postępowania przed Sądem pierwszej instancji pozwana nie podnosiła twierdzeń dotyczących prawidłowości odczytów liczników, zasadności naliczenia przez Zakład Energetyczny wynagrodzenia za zużytą energię. Pozwana nie kwestionowała dowodów w postaci faktur oraz opisów operacji dołączonych do pozwu. Nie kwestionowała także kwoty dochodzonej pozwem. Twierdzenia i zarzuty w tym zakresie zostały po raz pierwszy sformułowane w piśmie procesowym z dnia 2 września 2013 roku złożonym

w uzupełnieniu apelacji. Takie twierdzenia i zarzuty mogły być i powinny być podniesione w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji, a wobec tego i na podstawie art. 381 k.p.c. Sąd Apelacyjny je pominął. Dodać w tym miejscu należy, że pozwana niezasadnie powoływała się na pismo procesowe z dnia 25 stycznia 2012 roku. Takie pismo nie zostało przez pozwaną złożone, co wynika z analizy akt.

Zarzut naruszenia art. 405 k.c. jest nietrafny.

Jak już wyżej wskazano, Sąd Okręgowy jedynie ubocznie powołał się na treść art. 405 k.c. i wskazał, że w przypadku uznania, że przepisy dotyczące prowadzenia cudzych spraw bez zlecenia nie mają zastosowania, to żądanie powoda znajduje uzasadnienie w tym przepisie. Podstawa prawna rozstrzygnięcia została jednoznacznie wskazana i były nią

przepisy dotyczące prowadzenia cudzych spraw bez zlecenia. Nie można zatem podzielić zarzutów apelacji, że Sąd Okręgowy oparł rozstrzygnięcie na dwóch wykluczających się przepisach prawa.

Nie są trafne zarzuty apelacji odnoszące się – w przypadku zastosowania art. 405 k.c. – do braku wzbogacenia po stronie pozwanej. Sąd Okręgowy trafnie zauważył, że powód bez podstawy prawnej ponosił koszty oświetlenia dwóch odcinków drogi krajowej, który to obowiązek ustawowy spoczywał na pozwanej Gminie. Na skutek tego pozwana Gmina zaoszczędziła wydatków w wysokości odpowiadającej kwocie poniesionej na ten cel przez powoda.

Zarzut naruszenia art. 5 k.c. nie jest zasadny.

Pozwana nie podnosiła żadnych twierdzeń dotyczących zastosowania art. 5 k.c. przed Sadem Okręgowym. Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy z urzędu również nie zastosował art. 5 k.c. Takie stanowisko Sądu Okręgowego jest prawidłowe. W ocenie Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw do uznania, że powód dochodząc zwrotu wydatków na oświetlenie dróg nadużywa swojego prawa podmiotowego. Zgodnie z powszechnie przyjętym w doktrynie i orzecznictwie poglądem z ochrony w oparciu o zasady współżycia społecznego nie może korzystać ten, kto sam je narusza. Pozwana Gmina mimo ciążącego na niej obowiązku oświetlenia dróg nie wykonywała go, naruszając tym samym obowiązki nałożone na nią przez art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy prawo energetyczne. W tej sytuacji co do zasady nie może powoływać się w obronie swojego stanowiska na zasady współżycia społecznego. Niezależnie od powyższego działania powoda (zawarcie umów i finansowanie oświetlenie dróg) należy ocenić jako zgodne z zasadami współżycia społecznego. Jak już wyżej wspomniano oświetlenie dróg ma wpływ na podniesienie poziomu bezpieczeństwa, co ma istotne znaczenie w obecnym czasie wobec tragicznie wysokiej liczby wypadków na polskich drogach.

Z wyżej wskazanych względów, stwierdzając, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy, na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powódki jako niezasadną.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny postanowił mając na uwadze wynik postępowania w drugiej instancji oraz art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny nie znajdując podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. zasądził od pozwanej na rzecz powoda koszty procesu za II instancję w wysokości 5.400 zł, obejmujące wynagrodzenie pełnomocnika obliczone według stawki minimalnej na podstawie § 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.